

Zelena gverila v Ljubljani

LJUBLJANA – Na različnih lokacijah po Ljubljani bo aprila in maja potekalo več dogodkov izdelave semenskih bomb in zelenega bombardiranja. Udeleženci se bodo na delavnicah naučili sami izdelati semenske bombe, ki so postale orodje gverilskih vrtnarjev po vsem svetu, sledilo bo ozelenjevanje zapuščenih mestnih kotičkov. Zaradi stečajev gradbenih podjetij in investitorjev brez finančnih sredstev Ljubljana zadnja leta postaja mesto zapuščenih gradbiščnih jam in ograj. Največ jih je prav sredi najbolj urbanih območij, kjer kazijo podoba mesta, znižujejo kakovost življenja okoljskih prebivalcev in zavirajo razvoj skupnosti. V okviru akcije KaBum! se bomo spopadli s takšnimi degradiranimi in zapuščenimi območji in jih spremenili v cvetoče travnike. Lokacijo zelene bombardiranja lahko prebivalci tudi sami predlagajo prek spletnega interaktivnega zemljevida degradiranih območij. Akcijo je pripravila skupina krajinskih arhitektov Pazilpark v okviru meseca krajinske arhitekture. Več na www.pazilpark.si. **BA. PA.**

El Niño utegne biti uničujoč

LJUBLJANA – Svetovna meteorološka organizacija (WMO) ugotavlja, da se v tropskem Pacifiku ne dogaja niti vremenski pojav El Niño niti La Niña, kar se bo verjetno nadaljevalo tudi v prvem delu druge četrtine leta. Ob tem pa svarijo, da so se temperature morja pod gladino toliko segrele, da se lahko uničujoči vremenski pojavi zgodijo prej, približno sredi leta. Do takrat se bo ocean še segrel. Moči El Niña vremenslovcvi še ne napovedujejo, vendar je od februarja dvakrat močno pihal zahodnik, v tropskem Pacifiku pa vetrovi čedalje šibkejši, kar pomeni še dodatno segrevanje morja, to pa je bilo v preteklosti glavno gonilo El Niña. Dlje bodo trajale takšne razmere, večja je verjetnost za pojav El Niña. Temperature morja so že višje od povprečja, kar pomeni tudi močnejše vremenske ujme. **B. T.**

Koncesije za vetrnice

LJUBLJANA – Združenje za energijsko neodvisnost Slovenije (ZENS) predlaga ministrstvu za infrastrukturo in prostor, naj, da bi se izognili sporom zaradi vetrnih elektrarn, med investitorji in civilnimi pobudami znova uvede koncesije za rabo vetra. Te je predvideval zakon o varstvu okolja iz leta 1993, noveliran zakon pa je rabo naravnih virov prepustil sektorski zakonski ureditvi, pri čemer je raba vetra ostala brez pravne ureditve. V ZENS ugotavljajo, da je vlada tako pripravljena na sprejetje vetrne energije, nikakor pa ni pripravljena na urejanje razmerij med investitorji, lokalnimi skupnostmi in nevladnimi organizacijami. Zato predlagajo uvedbo koncesij za rabo vetra, ki bi jih podeljevali na državni ravni, enako kot koncesije za rabo vode. Koncesionca bi po predlogu ZENS znašala dva odstotka letnega prihodka investitorja, od tega bi 40 odstotkov dobila država, 60 odstotkov pa lokalna skupnost. **B. T.**

Različna mnenja o mobilnosti

LJUBLJANA – Evropska komisija je v raziskavi Odnos evropskih državljanov do mobilnosti v mestih ugotovila, da Evropejci dvakrat pogosteje uporabljajo osebne avtomobile kot javni promet in kolesa. Štirje od desetih po drugi strani pri vožnji po mestih naležijo na težave, kar 70 odstotkov pa jih meni, da so onesnaženje zraka, gneča, potni stroški, prometne nesreče in hrup pomembne težave v mestih. Polovica jih je še prepričana, da bi boljše in cenejši javni promet izboljšal mestno mobilnost. V mestih nastane kar 85 odstotkov BDP Evropske unije, zato imajo prometne težave lahko tudi zelo resne gospodarske posledice. Prometna gneča odnese skoraj 100 milijard evrov na leto, kar je odstotek evropskega BDP. V tej številki niso vključeni še večji eksterni stroški zaradi onesnaženja zraka in hrupa, mesta pa so tudi pod povprečjem zmanjševanja števila žrtev prometnih nesreč. Zato komisija načrtuje umik avtomobilov na naftne derivate iz mest do leta 2050 in čist javni promet do leta 2030. **B. T.**

Prihodnjic v Zelenem Delu

Pri Zavodu za gluhe so uredili vrtiček in posadili semena. Seveda na strani ne bodo manjkali nasveti za ločeno zbiranje odpadkov in zanimivosti nove kolesarske sezone.

Z zelenim razvojem 40.000 delovnih mest

Odpadki Nujna je baza vedno svežih podatkov o odpadkih podjetij in podjetjih, ki takšne odpadke potrebujejo kot surovine

BRDO PRI KRANJU – Evropska unija je preveč potrata na naravnimi viri, saj jih porabimo 16 ton, odvržemo pa šest ton na osebo. Večino virov uvozimo, in če ne bo popolne preobrazbe odpadkov v surovine, evropsko in slovensko gospodarstvo ne bo preživevalo.

BORUT TAVČAR

«Tisoč ton rabljenega tekstila pomeni 15 delovnih mest. Izvažamo torej delovna mesta. Če ločujemo odpadke, to še ne pomeni, da jih bodo predelali, sploh pa ne tega, da jih bodo predelali doma. Spremeniti je treba miselnost. Liter vode v plastenki stane toliko kot tisoč litrov vode iz pipe, a lahko vidimo, kako občinski svetniki glasno nasprotujejo podražitvi kubičnega metra vode iz pipe za dva centa, zraven pa pijejo vodo iz plastenke,» je povedala Marinka Vovk iz Okoljske raziskovalnega zavoda, ki je v Slovenskih Konjicah odprl prvi center ponovne uporabe pri nas, zdaj pa patentiral še aplikacijo za pametne telefone 3R. Na njej so vsi podatki o odpadkih, kam z njimi, mogoča je pa tudi anonimna prijava črnih odlagališč.

Prihranki in novi prihodi

Podobne rešitve, kot je mobilna aplikacija, pričakuje tudi gospodarstvo. **Janez Zupančič** iz Revoza je, denimo, povedal, da imajo veliki količini odpadkov, ki jih zmeljejo in sežejo, pa tudi veliko odpadne pločevine. »Potrebujemo bazo podatkov, to pločevino bi gotovo lahko kdo voden uporabil kot železarno, ki jo stisnejo v kocko in stali,» je menil Zupančič. Večina sodelujočih na 5. strokovni konferenci Okolje in odpadki je ob tem opozorila, da je natančno takšen sistem predstavlja že **James Woodcock** iz britanske družbe International Synergies Limited. Razvili so namreč sistem simbole med različnimi podjetji in sektorji (kemična tovarna sodeluje s pridelovalcem paradižnika), katerega srce je baza podatkov o ponudbi in povpraševanju po odpadnih surovinah. S tem, ko podjetja nadomeščajo naravne virov z odpadki iz bližnjih podjetij, se

Odpadke znamo že precej dobro ločeno zbirati, uporabiti pa jih še ne znamo. FOTO IGOR MALI

izogonejo tveganjem pri nihanju cen surovin in pričakovnemu pomanjkanju virov za vse, pri tem pa si zmanjšajo stroške nabave materiala in stroške ravnanja z odpadki, dobijo dodaten denar za svoje odpadke in so tako bolj konkurenčna, kar vodi do novih delovnih mest. Sistem je razširjen na vse celine, v Evropi pa tudi na Poljskem, Slovaškem in v Romuniji.

V Sloveniji podobnega sistema še ni pa tudi okoljska politika ni učinkovita. **Bernarda Podlipnik** iz ministrstva za kmetijstvo in okolje je dejala, da je slovenska okoljska politika v papirni obliki v celoti usklajena z evropsko zakonodajo, težave pa so z izvajanjem, pri čemer zapisane cilje »nad vse uspešno ignoriramo«. To je izjemno neugodno okolje za poslovni preboj, kaže pa se v razhajanju podatkov, to podaljšuje postopke pridobivanja dovoljenj in na kon-

cu v tožbah evropske komisije proti Sloveniji. »Povzročitelji odpadkov niso povezani s predelovalci odpadkov in kupci surovin. Informacijski sistemi so nepovezljivi. Najbolj nujna inovacija bi bila povezati vse deležnike,« meni Podlipnikova.

Direktorica Intersehra Slovenija **Mateja Mikec** pravi, da je kroženje virov mogoče izboljšati, vendar je nujno spremeniti miselnost. »Vsi poudarjamo recikliranje, a to v Sloveniji ne pomeni nič drugega kot to, da poskušamo odpadke prodati po najvišji mogoči ceni. Morali pa bi razmišljati o krožnem gospodarstvu, o industrijski simbiozi, ko so odpadki enega surovina za drugega, vrednost toka odpadkov pa je ustrezno povečana,« je povedala Mikčeva. Dodala je, da bi morali uporabiti znanje in vrednost odpadkov približati vrednosti svežih surovin.

»Sedemdeset let je minilo, odkar smo v Sloveniji ustanovili podjetje Daj industriji surovine nazaj oziroma Dinos. Še zdaj te načel nismo uresničili, ustvarili pa smo najbolj nevaren odpadke od vseh, 130.000 brezposelnih. Tudi zato, ker smo industriji odvzeli najbolj vitalne dele, raziskovalne enote. Industriji je treba vrniti mogoče,« meni **Peter Novak** iz Energotecha, ki v času razprav o prodaji državnega premoženja dodaja, da je »nemogoče biti zelen, če nisi gospodar nad svojo proizvodnjo«.

Sežig nima enotne podpore

Janez Ekart iz Zveze ekoloških gibanj je opozoril, da bi lahko z obstoječimi napravami v Sloveniji iz komunalnih odpadkov dobili 90 megawatov toplotne. Zavel se je tudi za sežigalnico oziroma toplotno izrabo goriva iz odpadkov, saj zdaj cele kupe energentov izvažamo v

Avstrijo in na Madžarsko. »Država je še leta 2005 napovedovala dve sežigalnici, še do danes pa ni začela postopka za državni prostorski načrt,« pravi Ekart. Manj naklonjen sežigu odpadkov je **Branko Kosi** iz Snage Maribor, saj je omenil, da ima sever Evrope zaradi sežigalnice manjšo motivacijo za spremembe in inovacije. »V Sloveniji je dovolj znanja, vprašanje je le, ali ga pravilno usmerjamo. Odpadkarji znamo zbrati odpadke, nismo pa strokovnjaki za predelavo. To znanje pa imajo tisti, ki se spoznajo na materiale. To znanje je treba povežati,« je prepričan Kosi.

Odpadke bi sežigali tudi v trboveljski cementarni Lafarge. »V Avstriji osem cementarn seže 400.000 ton odpadkov, dovoljenje za to ima tudi konkurenčno podjetje v Sloveniji. Za cementarne je to v teh časih nuja. Bolj je razvita država, večja je uporaba odpad-

kov,« je zatrdil **Martin Kopriva** iz Lafarge. Novak je dodal, da večino emisij v Trbovljah izpusti Termoelektrarna Trbovlje, vendar ta za civilne pobude ni problem. »Samouničevalno politiko se gremo v tej državi, koga bi bilo treba povprašati po zdravju. Zaradi nasprotnosti niti vetrnic nimamo. Treba se bo dogovoriti. Katere tehnologije mi danes prodajamo po svetu? Britanci prodajajo zelo preprosto, sodelovanje podjetij,« pravi Novak.

Nevarni odpadki pa, nasprotno, niso priložnost za gospodarski razcvet Slovenije. Nastane jih pre malo, zato **Emil Nanut** iz Kemisa, pravi, da so le zagotovilo za slovensko industrijo, da bo za njihove odpadke ustrezno poskrbljeno.

POVEZANE VSEBINE
delo.si/okolje [...]

Brez rakotvornih kemikalij in pesticidov

Organski bombaž Proizvodnja dosega komaj odstotek vsega bombaža – Nujno je ozaveščanje od pridelovalca do potrošnika

LJUBLJANA – Pridelava organskega bombaža ne dohiteva povpraševanja, opozarjajo v podjetju C&A, ki želi, da bi bili do leta 2020 vsi njihovi izdelki iz bombaža rezultat trajnostne pridelave.

BARBARA PAVLIN

Organski bombaž je naravno, obnavljivo in razgradljivo vlakno, za njegovo pridelavo pa ne uporabljajo nevarnih pesticidov, strupenih in rakotvornih kemikalij. Neorganska pridelava bombaža porabi 25 odstotkov vseh insekticidov in deset odstotkov pesticidov. Več tisoč kemikalij je uporabljenih, da iz bombaža izdelajo obleke, brisače, posteljnino in druge izdelke, ki stopajo v neposreden stik z našo kožo. Vse to vpliva na zdravje kmetov in pridelovalcev bombaža, uničuje zemljo, prosto živčevje živali, povzroča izpuste toplogrednih plinov in onesnažuje zaloge čiste vode (20 odstotkov onesnaženja prinese tekstilna industrija).

Na prisotnost strupov v oblačilih priznanih znamk, tudi otroških, opozarjajo tudi v Greenpeaceu in od podjetij zahtevajo, naj se zavžejo k prenehanju uporabe vseh

nevarnih kemikalij do leta 2020. Zahvaljujoč pritiskom javnosti se je 18 svetovno znanih podjetij (med njimi Nike, Adidas, H&M, Levi's, Zara, C&A) že zavezalo k razstrupljanju in odstranitvi kemikalij iz njihove celotne dobavne verige. Podjetje C&A je zdaj največji odjemalec biobombaža, kar 38 odstotkov vseh njihovih izdelkov iz bombaža so Indija (74 odstotkov), Turčija (11 odstotkov), Kitajska (šest odstotkov), južna Afrika (šest odstotkov) in ZDA (vsaka po odstotek).

Manjka »čistih semen«

Danes predstavlja proizvodnja biobombaža komaj odstotek svetovne proizvodnje bombaža. Ta se je do leta 2011 stalno povečevala, nato pa se je količina pridelka zmanjšala za osem odstotkov, čeprav je 50 odstotkov držav proizvajalk hkrati povečalo proizvodnjo. Vzroka za zmanjšanje sta med drugim nepoznavanje postopkov ekološke pridelave in manjkajoče sodelovanje skupnosti. Največje proizvajalke biobombaža so Indija (74 odstotkov), Turčija (11 odstotkov), Kitajska (šest odstotkov), južna Afrika (šest odstotkov) in ZDA (vsaka po odstotek).

Na svetu je 100 milijonov proizvajalcev biobombaža v 80 državah po svetu, kar 90 odstotkov pa jih je malih pridelovalcev v državah v

razvoju, ki so življenjsko odvisni od pridelka, občutljivi na nihanje odkupnih cen in vremenskih sprememb. Samo v Indiji je štiri milijone pridelovalcev, ki gojijo bombaž na manj kot enem hektaru. Takšni proizvajalci so tudi najmanj poučeni o organski pridelavi, velika težava je tudi to, da je skoraj polovica semen gensko spremenjenih, »čista semena« pa so takšnim pridelovalcem težko dostopna. Zato se podjetja, organizacije, posamezniki skozi različne iniciative in kampanje (The organic cotton initiative, FairTrade, Cotton Connect, Textile Exchange, C&A Foundation ...) trudijo izobraževati o organskem bombažu po celotni verigi

od pridelovalca, predelovalca do porabnika. Ustanova C&A podpira kmetijske projekte, katerih rezultat je 75 odstotkov pridelanega biobombaža in od katerih ima korist približno 60.000 kmetovalcev v Indiji. Med drugim izvajajo projekte za sežigalnico namakanje in pravo ekoloških semen ter usposabljanja za kmetovalce in druge pomembne partnerje v dobavni verigi za biobombaž. V partnerstvu s Textile Exchange in Shell Foundation so ustanovili neodvisno podjetje CottonConnect, katerega cilj je na podlagi sodelovanja z 22 trgovci na drobno s tekstilom in modnimi blagovnimi znamkami poskrbeti za večjo trajnostno

svetovnih dobavnih verig bombaža. Pri tem se ves ustvarjen dobiček porabi za nove naložbe. Cilj podjetja je do leta 2015 območje z bolj trajnostnim gojenjem bombaža povečati za 405.000 hektarov. Dolgoročni cilj podjetja C&A pa je, da bi bili do leta 2020 vsi njegovi izdelki iz bombaža rezultat trajnostne pridelave. Prav tako bodo stremeli k trajnostnosti izdelkov iz drugih vrst tekstila.

Preverite simbole na etiketah

»Ni pomembno samo sodelovanje podjetij v državah proizvajalkah, ampak tudi podjetij na trgih, ki lahko svoje kupce opozorijo na problematiko v zvezi z biobombažem. Po naših izkušnjah je mogoče ozaveščati kupce, zadovoljevati potrebe povpraševanja in hkrati ustvarjati dobiček,« pravijo v C&A. Odločitev za organski bombaž je torej pravi korak, da je izdelek res »organski«, pa označujejo simboli na etiketah, kot so *Global Organic Textile Standard* (GOTS), *Soil Association* ali *Organic Exchange*. GOTS je vodilni tekstilnopredelovalni standard, ki ne zagotavlja le, da je izdelek v najmanj 95 odstotkih izdelan iz organskih vlaken, ampak tudi, da je predelal po strogih okoljskih in družbenih standardih.

Neorganska pridelava bombaža uničuje okolje, je škodljiva ljudem in živalim. FOTO REUTERS

Odpadna zdravila ne spadajo na smetišče

Posebni odpadki Ločeno zbiranje odpadnih zdravil in varno uničenje zagotavljata vrsto prednosti za okolje

LJUBLJANA – Odpadna zdravila niso običajni gospodinjski odpadki, saj so nevarna tako za ljudi kot tudi za okolje. Spadajo med nevarne odpadke, zato jih je treba zbirati ločeno. V Sloveniji jih lahko, med drugim, brezplačno oddamo v lekarni.

Poleg lekarn so za oddajo zdravil primerne premične zbiralnice, lahko pa jih odvržemo tudi v posebne zabojnike v specializiranih prodajalnah ali pa odpeljemo v zbirne centre komunalnih podjetij. Vendar moramo biti pri tem pozorni, da zdravila oddamo pravilno. V

namenski zabojnik spadajo samo zdravila s stično ovojnino. To pomeni, da v zabojnik odložimo samo embalažo, ki je v neposrednem stiku z zdravilom (na primer steklenička s sirupom ali embalaža, v kateri so zapakirane tablete). Embalažo, ki ni neposredno v stiku z zdravilom, pa odvržemo v druge zabojnik za ločeno zbiranje odpadkov.

Ne v školjko

Odpadna zdravila so nevarna za zdravila – tista, ki ostanejo v embalaži, ko prenehamo njihovo uporabo, ali tista, ki jim je pretekel rok uporabe. Takrat za nas postanejo odpadki, za katerega je treba primerno poskrbeti. Posebej lo-

čeno zbiramo odpadna zdravila, v ustrezen zabojnik pa zavrzemo tudi njihovo embalažo. Tako kartonasto školjko skupaj z navodili odvržemo v zabojnik za papir. Če je embalaža popolnoma izpraznjena, pa jo glede na material odvržemo v ustrezen zabojnik. Izpraznjena steklena embalaža spada v zabojnik za steklo, izpraznjena plastična embalaža v pokrovček pa v zabojnik za embalažo. Nikakor pa odpadnih zdravil ne odvržemo med mešane odpadke, v straniščno školjko ali v odtok.

Velika škoda za okolje

Že majhne količine nepravilno odvrženih in uničenih odpadnih zdravil lahko povzročijo veliko škodo v naravi. Pred škodljivimi posledica-

mi odpadnih zdravil se najučinkoviteje zavarujemo tako, da čim bolj zmanjšamo količino neporabljenih zdravil. Če zdravil ne porabimo do konca ali pa jim preteče rok uporabe, lahko s pravilnim ločenjem okolje obvarujemo pred škodljivimi vplivi. Področje odpadnih zdravil ureja uredba o ravnanju z odpadnimi zdravili. Ko skladno z njo odložimo odpadna zdravila na za to določenih mestih, jih nato v sistemu ravnanja odpadnih zdravil prevzamejo za to pooblaščenice organizacije in poskrbijo za ustrezno pot zdravlil v uničenje. V Sloveniji je sistem ločenega zbiranja odpadnih zdravil vzpostavila tudi družba Slopak, ki na enem mestu ponuja rešitve za različne vrste odpadkov.

PARTNERSTVO ZA OKOLJE

Evropski projekt LIFE 10 INF/SI/136 Ločujmo odpadke vodi družba Slopak d.o.o., partner je Delo d.d. Vrednost projekta je 671.558 evrov. Partnerja Slopak in Delo sofinancirata 51 odstotkov (342.495 evrov). Evropska unija s podporo finančnega mehanizma LIFE+ sofinancira 49 odstotkov (329.063 evrov). Zelena stran je v celoti namenjena projektu LIFE10 INF/SI/136.

Na vaša vprašanja o ločevanju odpadkov in varovanju okolja bomo poiskali odgovore. Vprašanja pošljite na naslov: zeleno@delo.si

